

Vienan ja Aunuksen tyttärien kasvattajan muistolle.

IN MEMORIAM.

Viena-Aunukselle kirj. Jämilahtelainen.

Sodan aikana huomasimme kuolinilmoituksen, jossa oli Mikael Nybergin nimi ja risti sen yläpuolella. Sanomalehdet lyhykäisestään selostivat hänen elämäntyötään. Silloin kaikilla oli paljon tehtävää ja ajateltavaa, joten hänen elämäntyönsä ja muistonsa kirkastaminen jäi parempiin aikoihin. Siitä on jo aikaa vierähtänyt enempi puolta vuotta, kun lehtori Mikael Nyberg, henkisesti rikas ihminen ja kulttuuripersoonallisuus laskettiin maan poveen, mutta ei ole myöhäistä nytkään merkitä eräitä sanoja tämän Raja-Karjalassa neljäkymmentä vuotta sivistystyötä tehneen vainajan muistolle.

Mikael Nybergin pitkä päivätyö oli satoisa, arvokas ja monipuolinen. Se säilyy, vaikka työntekijä onkin laskeutunut aseensa ja siirtynyt pitkään rauhaan ja suureen tuntemattomuuteen. Hänen elämäntyönsä, jonka hän Raja-Karjalassa teki, ei ole helposti mitattavissa, mutta hän on työllään rajaseudun rahvaan kehitykseen antanut osansa. — Sortavalan seminaarin lehtorina, Jamilahden kansanopiston opettajana, säveltäjänä sekä Sortavalan Evankelisen seururan yhtenä kaikkein ahkerimpana ja pystyimpänä työntekijänä on hänen panoksensa kunnioitusta herättävä.

Lehtori Mikael Nyberg ummisti silmänsä omaistensa luona Äänekoskella 11/1 1940, mutta haudattiin Sortavalan, jossa oli hänen pitkäaikainen työmaansa.

Se oli perjantai-ilta 19/1 1840, jolloin vainaja siunattiin Sortavalan kirkossa iäiseen lepoon. Vihollisen lentokoneet leijailivat Sortavalan kohdalla. Ihmiset pakenivat pommi-

suojiin, ja kaupungin kadut tyhjenivät. Kun oli ilmoitettu »vaara ohi», nousi rahvas maanalaisista suojista, ja liike alkoi vilkastua kaduilla. Ihmisiä virtasi kirkkoon tekemään viimeistä palvelusta lehtori Mikael Nybergille, jonka kaikki sortavalalaiset tunsivat. Vainaja, joka edellisenä päivänä oli tuotu kirkkoon, lepäsi arkussaan kuoriin asetetulla katafalkilla. Kirkko oli valaistu sähkölampuin ja kynttilöin, vaikka ulkoa kirkko näyttikin aivan pimeältä.

Urut, joita vainaja oli niin monta kertaa soittanut, alkoivat soida. Kirkkokuoro lauloi, ja seurakunta lauloi urkujen mukana »Jo vaietkoon vaikerrus itku, ei surra ystävä aut». Sortavalan kaupungin rovasti Kanervo, vainajan hyvä ystävä, astui kuoriin ja antoi parastaan Mikael Nybergin muistolle omistetussa kauniissa ruumis-saarnassaan kuvaillen vainajaa töittensä valossa ihmisenä, taiteilijana ja kasvattajana, joka aina oli valmis toisia palvelemaan ja auttamaan, rohkaisemaan ja nostamaan. Sortavalan Naiskuoro lauloi »Hiljaa vain, hiljaa vain». Omaiset, ystävät, yhdistykset ja seurukset laskivat seppeleitä ja kukkia. Monta kaunista puhetta pidettiin vainajan muistolle ja sattuvia olivat ne raamatun lauseet ja muistosaakeet, joita seppeleiden laskijat lukivat seppeleidenauhoista. Laulettiin loppuvirsi »Taivaassa, ratki taivaassa», johon kirkon täyteen saattajajoukko yhtyi. Vainajan omaiset, jotka tarkasti seurasivat vainajalle omistettuja viimeisiä palveluksia, kantoivat arkun kirkosta ulkona odottavaan ruumisvaunuun. Jamilahden kansanopiston oppilaat koskivat kukkasat ja seppeleet.

Lähdettiin melkein pimeässä saattamaan vainajaa Sortavalan hautausmaalle. Kuu nousi taivaalle, ja kauniissa hopeanhoitoisessa kuutamossa laskettiin Mikael Nyberg maan poveen. Saattajia oli paljon; joku muisto Mikael Nybergistä oli heitä vetänyt tulipalopakkasessa saattamaan vainajaa. Joukossa oli sellaisia, jotka vuosikymmenien vieressä olivat kuulleet lehtori Nybergin puhuvan, laulavan tai soittavan. Ehken heissä oli niitäkin, joita vainaja oli auttanut tai rohkaisut, nostanut tai neuvonut, silloin kun muut olivat kulkeneet ohi.

Sortavalan Evankelinen seura kutsui saattajat taloonsa viettämään muistojuhlaa, jossa laulu ja puheet Mikael Nybergin muistolle vuorottelivat.

* * *

mahdolliseksi. Yksityisen käyttäjän kannalta olisi tietenkin ollut hyödyllisempää julkaista se tavalliseen tapaan ladottuna ja painettuna, mutta toimitus- ja painatusyö olisi silloin vaatinut niin suuria kustannuksia, että siitä on varojen puutteessa täytynyt luopua. Sitäpaitsi valokuvausmenetelmää käyttäen on täydellään vältetty painovirheet. Käsikirjoituksen eri käsialojen tulkinta kylläkin jää nyt kunkin käyttäjän huoleksi, mikä tietenkin jossain määrin vaikeuttaa sanakirjan käyttöä. Mutta suomen kielen tutkimusta on tämän suurteoksen ilmestymisen johdosta joka tapauksessa onniteltava: tehokas, ennen sangen vaikeasti käytettävissä ollut työväline on nyt saatettu kokonaisuudessaan kaikkien ulottuville.

Kun tällaisen teoksen myynti tuskin koskaan voi tuoda siihen kiinnitetylle pääomalle riittävää rahallista korkoa, on lausuttava vilpittömän tunnustus kustantajalle, Werner Söderström Oy:lle, joka yhdessä Tutkimuslaitos »Suomen suvunkanssa on ahtaasta ajasta huolimatta saattanut tämän suuren teoksen julkisuuteen. Kustantaja ei ole tavoitellut liikevoittoa, vaan osoittanut nykyaikana niin harvinaista, todellista kulttuurimieltä. Sanottakoon tästä sille parhaimmat kiitokset.

Gananderin sanakirjan painattaminen on nykyajan kunnianosoitus tuolle vähän muistetulle, utteralle pappismiehelle. Elias Lönnrotin tavoin tämä todellinen jennofiili varsinaisen kutsumuksensa ohessa suoritti suomen kielen tutkimuksen vainiolla elämäntyön, joka takaa hänelle unohtumattoman sijan kansallisen kulttuurimme historiassa.

Mikael Nyberg syntyi kulttuurikodissa Helsingissä 7/2 1871 Z. Topeliuksen tyttärenpoikana. Hänen lapsuuskodissa viljeltiin sukuun kuuluvina perinteinä henkisten arvojen hoitamista, varsinkin musiikkia. Tällaisessa kodissa kasvoi Mikael Nyberg avarakatseiseksi ja syvämieliseksi nuorukaiseksi. Hänellä oli sukuperintöä, joten hän jo nuoruudessaan tavoitteli korkeita elämänarvoja, joita pitkän elämänsä aikana hoiti uskollisesti, vieläpä opettajana ja omalla elämällänsä sekä esimerkillään opasti tuhansia nuoria etsimään niitä. Hänen suuret musikaaliset lahjansa vetivät häntä opiskelemaan musiik-

kia. Ylioppilaaksi tultuaan hän tuli Helsingin musiikkiopistoon, jossa suoritti kurssin. Oulun seurakunnan urkurina hän aloitti uransa ja samalla hoiti laulun opetusta parissa Oulun oppikouluissa. Oulusta hän muutti Rauman seminaarin musiikinlehtoriksi 1896 ja siirtyi 1898 Sortavalan seminaariin saman aineen lehtoriksi, jossa toimi vuoteen 1917, jolloin heikontunut terveys pakotti hänet jättämään opettajatoimensa Sortavalan seminaarissa, jossa oli siis toiminut yhdeksäntoista vuotta ja koulunnut oppilaistaan soittajia ja laulajia, jotka veivät vuorostaan laulun Raja-Karjalan rahvaalle.

Parin vuoden perästä hän tervehti ja tuli 1919 jälleen Sortavalaan, joka oli tullut hänelle rakkaaksi ja jossa sellaisia työvoimia kuin lehtori Nyberg oli, tarvittiin. Mutta hän ei tullut seminaarin opettajaksi, vaan hänen uudeksi työmaakseen tuli luonnonkauneudestaan kuuluisa Jamilahti, jonne Sortavalan Evankelisen seururan toimesta keräys- ja lahjoitusvaroilla rakennettiin kaunis talo, viihtyisiä lepokoti väsyneille opettajille ja muille lepoa ja virkistystä tarvitseville. Jamilahden lepokoti sai alkunsa kymmenen markan lahjoituksesta; tästä sinapinsiemenestä kasvoi toiminta suureksi ja monipuolista siunausta tuottavaksi työmaaksi. Jamilahden lepokodin suojiin kokoon-tui laajalta alalta maastamme lepääjiä. Sen ympärillä oleva kaunis luonto, jota lisäksi ihmiskäsi pensaila ja kukkaisistutuksilla oli kaunistanut, teki paikan viihtyisäksi. Varmaankin sinne veti lepääjiä paitsi luonnonkauneus ja rauha, myös sen johtajan, lehtori Nybergin ystävällinen, rakastettava, hurskas ja musikaalinen olemus. Soittoa ja laulua viljeli lehtori Nyberg Jamilahden lepokodissakin. Aamuin ja illoin, milloin sisällä, milloin kauniina kesäiltoina Jamilahden kauniilla vaaroilla tahi Laatokan ulapoilla tahi lahtien poukamissa kuului laulu. Kuka sellaisessa lepokodissa ei olisi viihtynyt. Lehtori Nybergin jalo sisäinen ihminen pilkisti kaikissa hänen puheissaan ja otteissaan.

Puolisonsa *Ester Nybergin* kera teki hän paraansa lepääjän viihtymiseksi. Ken Jamilahdessa sellaisessa ilmapii-rissä oleili muutamia viikkoja, läksi virkistyneenä ja levänneenä ja saapui seuraavina kesinä uudelleen hakemaan lepokodista Jumalan kalleinta lahjaa: terveyttä — levon ja virkistykseen kautta — kauniin luonnon ja rauhallisen paikan läheisyydessä. Matka sinne oli viehättävä. Sortavalasta Jamilahteen matka oikaistiin kauniiden Laatokan lahtien ja salmien kautta muutamiksi kilometreiksi. Sadat opettajat ja muut lepääjät muistelevat oloansa Jamilahden lepokodissa kauniina ja unohtumattomina elämyksinä.

* * *

Tuli syksy, jolloin Jamilahden metsät alkoivat kirja-voitua; se toi sen metsiin uutta kauneutta, mutta samalla syksyn tuntua. Laatokka on sellainen oikukas, että keväällä ja kesikesällä saattaa maalla olla niinkin kova tuuli, että puiden latvat kallistuvat, mutta Laatokalla ei ole aallokkoa paljon ollenkaan; syksyllä pienimmistäkin tuulista Laatokka käy kiukkuseksi. Kun syysmyrskyt nostattivat Jamilahteen valkopäisiä kareita, silloin lepokodin viimeinen vieras sanoi jäähyväiset lehtori Mikael Nybergille ja hänen rouvalleen, jotka molemmat olivat kaikista vieraistaan pitäneet aivan yksityiskohtiin menevää hyvää huolta. Kun Jamilahdesta viimeinen lepääjä läksi, silloin lepokoti autioitui. Mutta sen kauniit huoneet ja salit eivät jääneet talveksi autioiksi eivätkä asumattomiksi.

(Jalkoa seur. n:ssä.)

Puna-armeijan marsalkka T i m o s h e n k o omakätisesti neuvomassa erästä puna-armeijalaista, miten kivaaria on käsiteltävä. Tapahtui äskettäin suurten sotaharjoitusten aikana.

Toimituksellemme saapunutta kirjallisuutta.

Rajaseudun Kansankorkeakoulu-Yhdistyksen julkaisuja 16, sanotun Yhdistyksen ja Pohjois-Karjalan Keskus-Vapaaopiston vuosikertomus sotavuodelta 1939—1940, kirj. Olla Teräsvuori.

Vuosikertomuksesta ilmenee m.m., [että vapaaopiston opintokerholaisista uhrasi viime talvena henkensä 132 miestä. Sotavuonna toimintansa aloittaneissa 137:ssä opintokerhossa oli jäseniä 1.894. Kokouksia nämä opintokerhot pitivät yhteensä 932. Tutkintoja suoritettiin sotatalven jälkeen 150. Kevääseen 1940 mennessä on Pohjois-Karjalan Keskus-Vapaaopiston opintokerhoissa suoritettu yhteensä 11.773 hyväksytyä kirjallista opintokerhotutkintoa sekä sen lisäksi 227 hyväksytyä kirjallista järjestötutkintosuoritusta.

Myöskin on toimituksemme saanut vastaanottaa sanotun Yhdistyksen julkaisut: »Vaarojen valkeat», Pohjois-Karjalan opintokerhojen joulukirjat I, II ja III. Varsinkin viime mainittu, viime syksynä ilmestynyt, 180 sivun laajuinen Pielisjärven vihko on sisällöltään antoisa ja arvokas. Pielisjärven pitäjähän on jo historiallisesti Karjalan keskeisimpiä ja opintokerholaisten pitäjän eri puolilla keräämät muinaistiedot, joista on vihkosessa arvokkaita kirjoituksia, ovat vastaisille historian tutkimuksille tärkeitä. Mielenkiinnolla niihin tutustuu. Vihkosia on edelleen saatavissa Pohjois-Karjalan Keskus-Vapaaopistolta os. Joensuu.

Vienan ja Aunuksen tyttäreiden kasvattajan muistolle.

IN MEMORIAM.

Viena-Aunukselle kirj. Jämilahtelainen.

(Jalkoa edelliseen numeroon.)

Jo syksyllä 1921 järjestyi Jamilahden lepokoti talvikausiksi Sortavalan Evankelisen seurana toimesta kansanopistoksi, jonka mainittu seura rahoitti. Lehtori Nyberg taitavana koulumiehenä, pedagogina toimi Jamilahden kansanopiston johtajana. Hän kasvatti ja antoi neuvoja Raja-Karjalan tyttärille elämän kaidalla tiellä kulkemisessa. Alun perin Jamilahden kansanopisto oli tarkoitettu Raja-Karjalan tyttäriä varten, ja johtajan tunnettu nimi veti heitä Jamilahteen.

Jo seminaarin opettajana pyrki lehtori Nyberg painamaan oppilaisiinsa valoisan, kristillisen maailmankatsomuksen, sellaisen, joka Z. Topeliuksen kirjoissa melkein joka sivulla kulkee punaisena lankana. Jamilahden kansanopiston oppilaihin hän pyrki painamaan samanlaisen, valoisan, kauniin kristillisen maailmankatsomuksen, pyrkien herättämään heissä harrastuksen tietojen etsimiseen, taitojen kehittämiseen, mutta samalla ennen kaikkea rakauden Jumalaan ja isänmaahan. Lehtori Nybergissä oli hyvin paljon samanlaista kuin hänen suuressa isoisässään, jonka tunnemme hänen kirjoistaan.

Jamilahden kansanopisto oli lehtori Nybergin lämpimän harrastuksen kohteena hänen kuolemaansa asti. Kahdeksantoista polvea Raja-Karjalan tyttäriä rajan tältä ja tuolta puolen sai Jamilahden kansanopistossa lehtori Nybergin opetusta. Jamilahden kansanopisto olikin se paikka, jossa kahdeksantoista vuoden ajalla m. m. toista sataa Vienan ja Aunuksen tytärtä sai lehtori Nybergin opetusta ja ohjausta elämän korkeampien arvojen etsimisessä ja niiden vaalimisessa. Mitä lehtori Nyberg puhui ja opetti kansanopistossa rajan tältä ja tuolta puolelleville Karjalan tyttärille, oli täysipitoista. Jamilahden kansanopistossa herätteitä saaneista neitosista on kasvanut täysimittaisia kansalaisia, jotka raatavat ja ahertavat olemassaolonsa puolesta, ja suurin osa heistä on nyt perheenäitejä, jotka kasvattavat lapsiaan samassa hengessä kuin heitä ohjailtiin Jamilahdessa. Tämä tunnustus lehtori Nybergin työstä »Kymmenen markan talossa», joksi Jamilahden lepokotia ja kansanopistoa kutsuttiin, ei liene liioiteltua, varsinkin nyt kun työntekijä ei ole täällä tunnustusta kuulemassa, ja talokin on jäänyt luovutetulle alueelle. Jamilahden lepokoti ja kansanopisto ovat nyt vain ihana muisto sekini.

* * *

Sortavalan Evankelinen seura syntyi 30/6 1890. Sen perustava kokous pidettiin eräässä Sortavalan seminaarin harjoituskoulun luokassa. Tänä vuonna kesäkuussa tuli kuluneeksi 50 vuotta seurana perustamisesta. Sen perustajat ja johtajat olivat lehtorit Boxström ja Vaaranen, joiden taitavalla johdolla seurana työ kehittyi monella alalla siunausta tuottavaksi toiminnaksi ei vaan Raja-Karjalassa, vaan kauempanakin. Lehtori Nyberg tuli Sortavalan Evankelisen seurana johtokuntaan ja hänestä tulikin seurana ahkerimpia ja kyvykkäimpiä uurastajia. Hänellä on osansa siinä, että seurana työ 50 vuodessa on kasvanut varsin suureksi.

Raamattujen levittäminen, pakanalähetyksen harrasta-

minen ja pyhäkoulutoiminnan edistäminen varsinkin Sortavalassa ja läheisissä seurakunnissa, sairasten ja köyhäin hoito, Raamattuun perustuvan kirjallisuuden, traktaattien kustantaminen ja levittäminen oli Sortavalan Evankelisen seurana päämäärää ja tehtäviä. Myöhemmin sitoutui seura kannattamaan Jamilahden lepokotia ja kansanopistoa. Opettajatoimensa ohella lehtori Nyberg ahkerasti puuhasi näiden seurana tavoitteiden hyväksi ja otti kosketuksen Raja-Karjalan rahvaaseen; kävi usein puhumassa eri paikoissa Raja-Karjalaa. Kun Raja-Karjalassa oli pitkät kirkkomatkat, niin seurana toimesta paikkakuntalaisten avustamina rakennettiin useita rukoushuoneita, joissa lehtori Nyberg usein puhui; olipa hänellä mukana usein Sortavalan hengellinen kuorokin, jonka hän oli perustanut.

* * *

Mikael Nyberg oli taiteilija. Hän kirjoitti monta kaunista runoa, joille laittoi sävelen. »Opettajan laulukirjassa», jonka hän kirjoitti opettajille laulunopetuksen helpottamiseksi, on melkein kaikki laulut hänen säveltämiään. Niitä on paljon laulettu kansakouluissa ja yleensä lapsimaailmassa. Lehtori Nyberg oli johtomiehenä toimittamassa paljon käytettyä laulukokoelmaa »Hengellisiä lauluja ja virsiä», jossa on useita hänen säveltämiään lauluja. Niitä lauletaan niin kaupungeissa kuin maaseuduilla, salokylä myöten erilaisissa tilaisuuksissa ja kotihartauksissa. Missä ei nykyisin laulettaisi Nybergin säveltämää »Oi Herra, jos mä matkamies maan» tai »Kiitos virttä korkeimmalle» puhumattakaan monesta muusta hengellisestä laulusta, jotka hän on säveltänyt tai joihin hän on sanat sepittänyt tai suomentanut. Hän on myös koraalikirjakomiteassa sovittanut virsiä, joita kirkoissamme veisataan. Jo nuorena ylioppilana keräili hän kansan suusta hengellisiä sävelmiä, jotka ovatkin ehken pohjana hänen sävellystuotannossaan, hänen kuoro- ja yksinlaulusävellyksissään.

* * *

Kun Sortavalan Evankelisen seurana vuosikokous pidettiin Helsingissä N. N. K. Y:n liiton juhlasalissa viime elokuun 6 p:nä ja seurana kiitos- ja muistojuhla oli 50-vuotisen toiminnan johdosta samassa paikassa vuosikokouksen jälkeen, niin näissä tilaisuuksissa korostettiin kauneimmalla tavalla sitä työtä, mitä Mikael Nyberg oli tehnyt Raja-Karjalassa.

Seurana jäseniä ja ystäviä sekä sen omistaman Jamilahden lepokodin lepääjiä ja Jamilahden kansanopiston oppilaita oli saapunut juhliin suuret joukot; olipa joukossa eräitä Vienan ja Aunuksen tyttäriäkin, jotka olivat entisiä jämilahtelaisia. Kaikki he muistelivat Mikael Nybergiä, jolta olivat saaneet niin paljon.

Meitä ihmisiä mitataan elässämme ja vielä enemmän kuoltuamme töittemme mukaan: miten paljon olemme tehneet toistemme ja suuremman yhteisön hyväksi. Lehtori Mikael Nybergin työ ja hänen saavutuksensa täyttävät korkean mitan. Hän on mennyt pois, mutta hän elää töissään ja ennen kaikkea lauluissaan, joita kaikkialla lauletaan, hän elää entisten oppilaittensa kiitollisissa mielissä.